

Sociologia de l'empresa i de les organitzacions

Codi: 101152

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500262 Sociologia	OT	4	0

Professor de contacte

Nom: Andreu Lope Peña

Correu electrònic: Andreu.Lope@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Prerequisits

Es recomana haver cursat l'assignatura Sociologia del Treball. En general, es pressuposa un coneixement bàsic dels autors clàssics de la sociologia i dels principals corrents sociològics actuals.

Objectius

L'assignatura vol fer conèixer les línies d'actuació que segueixen avui les empreses, tant en la seva vessant productiva de bens o de serveis com en els mecanismes d'organització del treball i de gestió de la mà d'obra. Pretén, també, vincular aquesta actuació amb les perspectives teòriques sobre organització que, a l'empresa, donen sentit a les esmentades actuacions. Amb això, es vol cobrir l'objectiu de conèixer els fonaments teòrics que sustenten l'anàlisi dels canvis al món de l'empresa i del treball i, especialment, presentar dades i experiències per contrastar aquestes anàlisis amb la realitat de les activitats i de les estratègies de les empreses.

Més específicament, són finalitat de l'assignatura:

- Mostrar els principals conceptes d'ús per la sociologia en l'anàlisi de les organitzacions i de les empreses.
- Conèixer les distintes aproximacions sociològiques a l'anàlisi de l'empresa.
- Analitzar les principals transformacions i tendències actuals respecte als processos de reestructuració de l'empresa com organització, així com el marc que condiona la seva actuació.
- Conèixer les tendències empresarials actuals respecte a l'organització del treball i la gestió de recursos humans.
- Adquirir coneixements i fer servir les principals fonts d'informació al respecte del contingut de l'assignatura.
- Contextualitzar l'activitat empresarial
- Aplicar aquests coneixements a l'anàlisi crítica i rigorosa de les empreses
- Disposar de les eines bàsiques per a intervenir en el camp empresarial (gestió recursos humans i relacions laborals, especialment)
- Disposar de les habilitats bàsiques que permetin un treball autònom i cooperatiu

Competències

- Aplicar els conceptes i els enfocaments de la teoria sociològica, especialment les explicacions de les desigualtats socials entre classes, entre gèneres i entre grups ètnics, a la posada en pràctica de les polítiques públiques i a la resolució de les situacions de conflicte.
- Avaluar les aportacions dels enfocaments sociològics a l'estudi de la cultura, l'educació, la interacció entre societat i medi ambient, la política social i el treball.
- Demostrar que es comprenen els enfocaments de la teoria sociològica, així com els diversos vessants, interpretacions i el context històric.
- Descriure els fenòmens socials de manera teòricament rellevant i tenint en compte la complexitat dels factors implicats, de les seves causes i dels seus efectes.
- Desenvolupar estratègies d'aprenentatge autònom.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Gestionar el propi temps: planificar l'estudi propi, gestionar la relació amb un tutor o tutora o un assessor o assessora, i establir i complir els terminis adequats per a un projecte de treball.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

Resultats d'aprenentatge

1. Comparar la lectura del treball, de l'ocupació i de les relacions laborals des de diferents ideologies presents en la realitat social d'Espanya i de Catalunya.
2. Comparar les accepcions per a diferents enfocaments teòrics sobre el treball, l'ocupació i les relacions laborals.
3. Definir els conceptes sociològics que interpreten el treball, l'ocupació i les relacions laborals.
4. Desenvolupar estratègies d'aprenentatge autònom.
5. Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
6. Distingir els conceptes sociològics, així com els mètodes i les tècniques de recerca social comunament utilitzats per analitzar el treball.
7. Distingir les relacions d'ocupació, treball i negociació col·lectiva subjacents a unes polítiques o a uns conflictes determinats.
8. Expressar els debats al voltant d'aquests enfocaments, pel que fa al treball.
9. Gestionar el propi temps: planificar l'estudi propi, gestionar la relació amb un tutor o tutora o un assessor o assessora, i establir i complir els terminis adequats per a un projecte de treball.
10. Identificar els fenòmens socials subjacents a les polítiques i els conflictes laborals.
11. Identificar les interpretacions socials del treball d'acord amb aquests enfocaments.
12. Relacionar els conceptes, els mètodes i les tècniques utilitzats per analitzar el treball amb els debats teòrics i metodològics generals.
13. Relacionar els debats al voltant d'aquests enfocaments, pel que fa al treball, amb el context històric en el qual han sorgit.
14. Relacionar-los amb els debats sobre el capitalisme, el poder i la desigualtat.
15. Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

Continguts

PROGRAMA

TEMA I. L'ANÀLISI SOCIOLÒGICA DE L'EMPRESA.

-L'anàlisi sociològica de les organitzacions. Origen, evolució i objecte de la Sociologia Industrial. La Sociologia de l'Empresa.

-L'empresa com a organització i institució social.

- L'empresa com a sistema obert. Principals elements de l'entorn i incidència sobre l'empresa.
- L'anàlisi de les relacions socials en l'empresa: consens i conflicte en les relacions de treball.

TEMA II. LES ACTUALS ESTRATEGIES EMPRESARIALS DAVANT ELS REQUERIMENTS DE L'ENTORN.

- El procés de divisió del treball. L'especialització de les tasques: de la revolució industrial a l'organització científica del treball (OCT) -taylorisme- i el fordisme.
- Crisi del model taylorista-fordista: causes i efectes sobre l'activitat empresarial.
- Recomposició del procés productiu: innovació tecnològica i estratègies de flexibilització.
- Formes de flexibilitat en la producció i en l'utilització de la mà d'obra: flexibilitat interna i flexibilitat externa.

TEMA III. LES ESTRATEGIES PRODUCTIVES. NOUS METODES DE PRODUCCIO I D'ORGANITZACIO DE L'EMPRESA

- La innovació tecnològica com a factor de flexibilitat i de transformacions al treball i a l'organització de l'empresa.
- La innovació tecnològica i el debat qualificació/desqualificació
- Noves estratègies empresarials i nous mètodes de producció. Descentralització productiva i redescobriments de la petita empresa. Externalització i deslocalització de la producció. Estratègies de xarxes, districtes industrials i divisió del treball entre empreses.
- Especialització flexible i toyotisme ("lean production"): paradigmes empresarials alternatius al fordisme?

TEMA IV. ESTRATEGIES EMPRESARIALS I NOVES FORMES D'ORGANITZACIO DEL TREBALL I DE GESTIO DE LA MA D'OBRA

- Les noves formes d'organització del treball: ampliació i enriquiment de les tasques, mobilitat funcional, treball en grup, etc. Experiències i límits.
- Les noves formes de gestió de la mà d'obra. El model "orgànic" i la revalorització dels recursos humans.
- Qualitat, innovació tecnològica i implicació en el treball. Els cercles de qualitat
- Canvis productius i organitzatius i noves necessitats de qualificació en el treball. La importància de la formació a l'empresa.

TEMA V. ELS SUPORTS TEORICS DELS CANVIS EN L'ORGANITZACIO I EN LA GESTIO: PERSPECTIVES SOBRE ORGANITZACIO I EMPRESA

- L'"Organització Científica del Treball" com a suport del model "mecànic" taylorista-fordista.
- L'escola de les "Relacions Humanes": crítica o complement al taylorisme?. La vessant formal i informal de l'organització.
- Els models de la motivació en el treball.
- Els suports del model "orgànic": La perspectiva socio-tècnica. El nou gerencialisme i la participació a l'empresa.

TEMA VI (CONCLUSIONS)

LIMITS DELS CANVIS ORGANITZATIUS I DE GESTIO EN LES EMPRESES.

- "Cultura de l'empresa" i estratègies d'implicació. La responsabilitat social de l'empresa i els seus mecanismes
- La importància de la formació. Qualificació i formació en els diversos col·lectius de treballadors: estratègies de requalificació i de dualització.
- Discursos i realitats: Implicació i participació versus integració i subordinació.

Metodologia

Els objectius del curs s'assoliran a partir de la combinació entre les sessions teòriques de caràcter magistral i mètodes de treball que impliquen la participació activa de l'alumnat. Es pretén estimular l'auto aprenentatge, el treball en equip, el raonament crític, així com l'habilitat per acotar i resoldre problemes que tenen a veure amb la dinàmica organitzativa i laboral a les empreses.

Les sessions teòriques signifiquen al voltant del 60% de les hores presencials a l'aula. El 40% restant corresponen a la presentació i debats a l'aula sobre els textos del dossier facilitat al treball de seguiment de les activitats dels grups i a la presentació del resultat final dels treballs.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Debat a classe	9	0,36	8, 13
Presentacions Alumnat	7	0,28	1, 5, 11, 13
Presentacions Professorat	24	0,96	
Treball en Grup	5	0,2	
Tutories Individuals i Col·lectives	12	0,48	4, 6
Tipus: Supervisades			
Documentació i Bibliografia	5	0,2	2, 12, 13
Treball en Grup	15	0,6	4, 9, 12
Tipus: Autònomes			
Anàlisi Cas d'Estudi Treball en Grup	25	1	5, 7, 9, 12
Cerca d'informació	25	1	4, 9, 10
Estudi Personal	23	0,92	

Avaluació

L'avaluació respon a la modalitat d'avaluació continuada, individual i de grup

I) Avaluació de Grup

L'avaluació de grup pretén copsar la capacitat de treballar en equip, d'aplicar a la realitat d'una empresa o organització els conceptes teòrics, així com la capacitat de síntesi i d'expressió oral i escrita. Durant el curs es realitzarà un treball pràctic (en grups de fins a 3 persones), sobre l'àmbit de l'empresa que tindrà una incidència del **50%** sobre la nota final. El treball es presentarà en les últimes sessions de classes i s'entregarà per escrit el darrer dia de classe.

No s'acceptaran treballs fora de termini.

II) Avaluació continuada i individual

El **30%** de la nota final deriva de l'avaluació contínua individual, realitzada a partir de la participació activa a les classes i de les exposicions i discussió dels texts del dossier de lectures.

El **20%** de la nota final procedeix d'una prova escrita (examen) individual. Caldrà assolir un **mínim de 3,5 sobre 10** en aquesta prova per tal d'aprovar l'assignatura

Les persones que no optin per l'avaluació contínua seran avaluades -en un 50% de la nota- a partir de l'examen escrit.

Es considerarà no presentat aquells estudiants que no hagin lliurat cap element de l'avaluació, sigui en la seva modalitat individual o en grup

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Exposició i Discussió de Textos	20%	0	0	2, 3, 5, 13, 14
Examen Individual	20%	0	0	2, 3, 5, 6, 7, 10, 11, 14
Participació a Classe	10%	0	0	1, 7, 8, 10, 11, 15
Treball en Grup	50%	0	0	4, 5, 6, 9, 10, 12

Bibliografia

BIBLIOGRAFIA

Com a text orientatiu del conjunt del programa es recomana: Fernández, C.J.; Ibáñez. R. i Romero, P. (2012), Sociología de la Empresa, el Trabajo y las Organizaciones, Madrid, Ed.Grupo 5.

Es disposa, a més, d'un **dossier de lectures** en forma de fotocopies pels diversos temes, que seran presentats a classe per parts dels estudiants. En el programa que es facilita als estudiants també s'hi detalla bibliografia específica per cada tema, que és la següent:

TEMA I.

-BONAZZI, G. (1994), História del pensamiento organizativo, Vic, Eumo.

-EDWARDS, P.K. (1990): El conflicto en el trabajo. Un análisis materialista de las relaciones laborales en la empresa, Madrid, Ministerio de Trabajo.

-HYMAN, R. (1981): Relaciones industriales, Madrid, Blume.

- INFESTAS, A. (2013), Sociología de la Empresa, Pamplona, Amaru .
- LAHIRE, B. Y OTROS (2005): Lo que el trabajo esconde. Materiales para un replanteamiento del análisis sobre el trabajo, Madrid, Ed. Traficantes de sueños.
- LUCAS; A. (coord.) (2013), Sociología en las organizaciones: influencia de las Tecnologías de la Información y la Comunicación, Madrid, Fragua.
- PERROW, CH. (1990) Sociología de las Organizaciones, Madrid, McGraw Hill.
- RODRÍGUEZ, O. (2011), "Historia del managerialismo en España", en González, M. et.al. (coords.), op.cit..

TEMA II.

- BRADLEY, H. i altres (2002), Myths at work, Cambridge-Oxford, Polity Press & Blackwell
- CARNOY, M. (2001): El trabajo flexible en la era de la información, Madrid, Alianza.
- CORIAT, B. (1983): El taller y el cronómetro, Madrid, Siglo XXI.
- FINKEL, L. (2001), La organización social del Trabajo, Madrid, Pirámide.
- FODEN, D. i JONES, R. (dirs.) (1997): Jobs first: Trade unions and the modernisation of the labour market, Bruxelles, ISE.
- GRUP D'ESTUDIS SOCIOLÒGICS SOBRE LA VIDA QUOTIDIANA I EL TREBALL ("QUIT") (1997), Economía, Trabajo y Empresa, Madrid, Consejo Económico y Social
- HUTCHINSON, S. i BREWSTER, CH. (1995): Flexibilidad en el trabajo. Estrategias y prácticas en Europa, Barcelona, Gestión 2000-AEDIPE.
- KERN, H. i SCHUMANN, M. (1989): El fin de la división del trabajo, Madrid, Ministerio de Trabajo.
- RITZER, G. (1996), La MacDonzalicación de la Sociedad, Barcelona, Laia.

TEMA III.

- AAVV (1991): "¿Neofordismo o especialización flexible?", a Sociología del Trabajo (monogràfic, extra).
- AAVV (2002): El sindicalismo ante una economía globalizada, Alzira, Germania.
- ALONSO, L.E. i FERNÁNDEZ, C.J. (2011), "El debate sobre la flexibilidad laboral", en González, M. et.al. (coords.), op.cit.
- CORIAT, B. (1994): Pensar al revés: trabajo y organización en la empresa japonesa, Madrid, Siglo XXI.
- HARRISON, B. (1997), La empresa que viene, Barcelona, Paidós.
- BOYER, R. y FREYSSINET, M.(2003):Los modelos productivos,Madrid, Fundamentos.
- LOPE, A. (1996): Innovación tecnológica y cualificación: la polarización de las cualificaciones en la empresa, Madrid, Consejo Económico y Social.
- OHNO, T. (1991): El sistema de producción Toyota, Barcelona, Gestión 2.000.
- PIORE, M. i SABEL, CH. (1990): La segunda ruptura industrial, Madrid, Alianza.
- RIFKN, J. (1996): El fin del trabajo, Barcelona, Paidós.
- WOOD, S. (1989): The transformation of work, Londres, Unwin Hyman.

TEMA IV.

- BOLTANSKI, L. y CHIAPELLO, E. (2002), El nuevo espíritu del capitalismo, Madrid, Akal.
- AAVV (1990): Nuevas Tendencias de Gestión de Recursos Humanos, Bilbao, Univ. Deusto.
- FERNÁNDEZ RODRIGUEZ, C.J. (2008), Vigilar y organizar. Una introducción a los Critical Management Studies, Madrid, Siglo XXI.
- BANYULS, J., CANO, E., PITXER, J.V. i SÁNCHEZ, A. (2005), Economía laboral i polítiques d'ocupació, València, Universitat de València.
- CASTILLO, J.J. (comp.) (1988): Las nuevas formas de organización del trabajo, Madrid, Ministerio de Trabajo.
- CORIAT, B. (1993): El taller y el robot, Madrid, Siglo XXI.
- GRUP D'ESTUDIS SOCIOLOGICS SOBRE LA VIDA QUOTIDIANA I EL TREBALL ("QUIT") (2000): ¿Sirve la formación para el empleo?, Madrid, Consejo Económico y Social.
- LOPE, A. (1996): op.cit.
- LOPE, A. i ALOS, R. (1999): "La acción sindical en la empresa: entre el desconcierto y la reacción", a Miguélez, F. i Prieto, C. (dirs.), Las relaciones de empleo en España, Madrid, Siglo XXI.
- ULRICH, D.; LOSEY, M.R. i LAKE, G. (1998): El futuro de la Dirección de Recursos Humanos, Barcelona, Gestión 2000-AEDIPE.

TEMA V.

- AMBLARD, H. i altres (1996): Les nouvelles approches sociologiques des organisations, París, Seuil.
- BONAZZI, G. (1994): Historia del pensament organitzatiu, Vic, Eumo.
- BRUNET, I. i BELZUNEGUI, A. (2005): Teorías sobre la empresa, Madrid, Pirámide.
- CATEL, R. (2009), La montée des incertitudes: travail, protections, statut de l'individu, París, Ed. Du seuil.
- GONZÁLEZ, M. et. al. (coords.) (2014), Gestión de Recursos Humanos- Contexto y políticas, Pamplona, Cívitas.
- HAKIM, C. (2012), Capital erótico: el poder de fascinación a los demás, Barcelona, Debate.
- MINTZBERG, H. (1984): La estructuración de las organizaciones, Barcelona, Ariel.
- ORDOÑEZ, M. (coord.) (1996): Modelos y experiencias innovadoras en la gestión de los recursos humanos, Barcelona, AEDIPE-Gestión 2.000.
- DE BENITO, C. (coord.) (2004): Relaciones laborales: asignaturas pendientes, Madrid, Pearson - Aedipe.
- TRIST, E. (1988): "La evolución de los sistemas socio- técnicos", a Castillo, J.J., op. cit.

TEMA VI (CONCLUSIONS)

- ARAGON, J. Y ROCHA, F. (coords.) (2006), La dimensión laboral de la Responsabilidad Social de la Empresa, Madrid, CS de CCOO - Fundación 1º de Mayo.
- GARMENDIA, J.A. (1990): Desarrollo de la organización y cultura de la empresa, Madrid, ESIC.
- GORZ, A. (1995): Metamorfosis del trabajo, Madrid, Sistema.

- GRUP D'ESTUDIS SOCIOLOGICS SOBRE LA VIDA QUOTIDIANA I EL TREBALL ("QUIT") (2000): op. cit., Consejo Económico y Social, Madrid.
- HECKSCHER, CH.C. (1993): El nuevo sindicalismo. La participación del trabajador en la empresa en transformación, Madrid, Ministerio de Trabajo.
- LINHART, D. (2013), ¿Trabajar sin los otros?, Publicacions Universitat de València, Valencia.
- LOPE, A. y MARTIN, A.(1993):"Cambio técnico y recualificación: Formación y adquisición de las cualificaciones en la empresa", a Sociología del Trabajo nº 19.
- STANDING, G. (2012), The Precariat. The New Dangerous Class, London, Bloomsbury.